

Stanowisko Głównej Kwatery ZHP w sprawie przedłużenia konsultacji metodycznych oraz preferowanego modelu podziału metodycznego ZHP

Główna Kwatera ZHP stoi na stanowisku, że decyzja odnośnie podziału metodycznego powiązana z rozstrzygnięciem modelu działania gromad i drużyn w ramach systemu szkolnictwa w Polsce jest zbyt doniosła, aby podjąć ją bez zaszczepienia w świadomości instruktorów ZHP solidnej i wieloaspektowej wiedzy. Zapowiedziane przez Radę Naczelną konsultacje z wybitnymi polskimi pedagogami są w naszej ocenie cennym i ważnym elementem zgromadzenia tejże wiedzy, niemniej mogą okazać się niewystarczające.

Po pierwsze, do podjęcia decyzji niezbędne są także dane na temat zmian w rozwoju psychofizycznym, jakie dokonały się u współczesnych dzieci i młodzieży, w stosunku do ich rówieśników sprzed 15 lat (ostatnia reforma metodyczna została wprowadzona w roku 2003). Jeśli badania tego typu nie zostały przeprowadzone przez polskich lub zagranicznych badaczy uważamy, że niepowetowaną stratą byłoby niewykorzystanie do celów badawczych Złotu ZHP, gdzie 12 tysięcy członków naszej organizacji pozwala na relatywnie łatwe dotarcie do reprezentatywnej grupy badawczej. Biorąc pod uwagę bazę doświadczonych naukowców zgromadzonych w Harcerskim Instytucie Badawczym, a także ich służbowe kontakty, można by przeprowadzić badania kwestionariuszowe i eksperymentalne (fokusowe) z udziałem członków naszej organizacji we wszystkich grupach wiekowych. Co więcej, Złot ZHP także dalece szersze możliwości dla członków Rady Naczelnej na spotkania z instruktorami wszystkich chorągwi.

Po drugie, Główna Kwatera ZHP uważa, że takiej decyzji nie można podjąć bez odniesienia się do szerszego, skautowego kontekstu. Zarówno WOSM (World Scout Youth Programme Policy, 2014), jak i WAGGGS (Educational Programme Guidelines, 2012 oraz Prepared to Learn, Prepared to Lead, 2014) pochyliły się w ostatnich latach nad politykami w zakresie formułowania programu, w tym podziału wiekowego grup metodycznych. Co więcej, warto skorzystać ze struktur organizacji, jakich ZHP jest członkiem dla wsparcia się przykładami i rozwiązaniami porównywalnych do ZHP innych krajowych organizacji skautowych. Korzystanie z dorobku WAGGGS i WOSM oraz innych krajowych organizacji pozwoli nam uczyć się na cudzych, a nie własnych błędach, a także skorzystać z potencjału ekspertów. Europejskie biuro WOSM już zapowiedziało wsparcie w zorganizowaniu sesji problemowych z przedstawicielami wybranych państw.

W konsekwencji, Główna Kwatera ZHP zwraca się do Rady Naczelnej ZHP z apelem o przedłużenie konsultacji instruktorskich w sprawie zmian w systemie metodycznym (przynajmniej do jesieni 2018 roku) oraz skorzystanie z zawartych powyżej wskazówek co do źródeł wiedzy potrzebnych w tym procesie. Jednocześnie Główna Kwatera ZHP deklaruje gotowość do przeprowadzenia zasugerowanych wyżej: badań podczas Zlotu ZHP oraz konsultacji z wybranymi krajowymi organizacjami skautowymi.

***

Bazując na wskazówkach zawartych w stosownych dokumentach WOSM i WAGGGS oraz posiadanych osobistych doświadczeniach instruktorskich Główna Kwatera ZHP sugeruje następujące rozstrzygnięcia w zakresie systemu metodycznego ZHP:

Według WOSM, zgodnie z zamieszczonym poniżej cytatem, grupy wiekowe powinny wynikać z **dwóch przesłanek: stadiów rozwoju dzieci i młodzieży oraz podziału wynikającego z systemu szkolnego i społecznego**. Bardzo istotną przesłanką jest stwierdzenie, że stworzone przedziały wiekowe muszą **pozwalać na pojawienie się naturalnej grupy rówieśniczej i idealnie obejmować 3-4 lata**.

AGE SECTIONS

Dividing the educational objectives of the Youth Programme according to different age sections is a very important part of the Youth Programme life cycle. When renewing the Programme, it is important to question whether the sectional divisions already existing within your NSO correspond to the different stages of child development, as well as to the age groupings favoured by the school and the social systems in your country. Establishing a well-balanced and coherent system of age sections is a precondition for formulating educational objectives and designing a personal progression scheme.

Peer grouping and peer tutoring are two essential elements of the team system. Hence, in defining their age sections, NSOs should consider the necessity of maintaining a sufficient gap (not too broad) between the lowest age and the highest age within the age section to enable peer-to-peer tutoring (an ideal age range would be 3 or 4 years).

NSOs should also constantly review and look at their age sections to ensure that they remain relevant in their societal context

(WOSM, World Scout Youth Programme Policy, s. 20-21)¹.

Również WAGGGS stoi na stanowisku, że **typowy przedział wiekowy jako około 4 lat**. Niemniej w swoim opracowaniu opisuje rozwój sfer: społecznej i moralnej, emocjonalnej i duchowej, intelektualnej oraz fizycznej w następujących grupach wiekowych: 5-6, 7-9, 10-12, 13-15, 16-17, czyli przedziałach 2 lub 3 letnich².

LEARNING ACROSS THE AGES...

(...)

As children grow up, they develop and change intellectually, socially, emotionally, morally and spiritually. To create the most supportive and effective learning environment where youth members can feel really connected to each other, Girl Guiding and Girl Scouting divides its programme into age sections. In general, an age range of approximately four years can give a group a creative balance of diversity and common ground in the development and experience of the individuals in the group.

(WAGGGS, Prepared to Learn, Prepared to Lead, s. 23)³.

1 World Scout Youth Programme Policy, <http://www.europak-online.net/waggs-educational-programme-guidelines/>.

2 Prepared to Learn, Prepared to Lead, <https://www.waggs.org/en/resources/prepared-learn-prepared-lead/>

3 Prepared to Learn, Prepared to Lead, <https://www.waggs.org/en/resources/prepared-learn-prepared-lead/>

Według aktualnej reformy systemu szkolnictwa docelowa struktura szkolnictwa⁴ obejmie:

- 8-letnią szkołę podstawową,
- 4-letnie liceum ogólnokształcące,
- 5-letnie technikum,
- 3-letnią branżową szkołę I stopnia,
- 2-letnią branżową szkołę II stopnia,
- 3-letnią szkołę specjalną przysposabiającą do pracy,
- szkołę policealną.

Warto zauważyć, że w chwili obecnej **nie posiadamy żadnych badań** odnośnie tego ile **harcerskich środowisk funkcjonuje przy szkołach**, tym bardziej ile drużyn starszoharcerskich działało wyłącznie przy gimnazjach czy ile drużyn wędrowniczych działa wyłącznie przy liceach.

Oparcie grup metodycznych ZHP wyłącznie o system szkolnictwa nie da się pogodzić z wymogami naturalnej grupy rówieśniczej (przedział aż 8 lat w szkole podstawowej), stąd **proponowany model trzech metodyk uznajemy za mniej korzystny z punktu widzenia Misji ZHP**. Mając świadomość co najmniej kilku scenariuszy, jakie można przyjąć w podziale na cztery metodyki na podstawie aktualnie posiadanej wiedzy, w tym opracowania Zespołu ds. wychowania w ZHP⁵ i **subiektywnych obserwacji polegających przede wszystkim na przyspieszonym rozwoju wybranych sfer rozwoju** (np. poruszanie się w świecie technologii i rzeczywistości wirtualnej) **przy równoczesnym opóźnieniu innych** (np. samodzielność, udział w obowiązkach domowych, decyzyjność życiowa), szczególnie u najmłodszych członków naszej organizacji sugerujemy następujące rozwiązanie:

Grupa metodyczna	Wiek	Typy szkoły	Klasy
ZUCHY	6-8	„zerówka” i podstawowa	0-2
HARCERZE	9-12	podstawowa	3-5
HARCERZE STARSI	13-15	podstawowa	6-8
WĘDROWNICY	16-21	liceum, technikum, branżowa szkoła, szkoła policealna, szkoły wyższe	wszystkie, aż do ukończenia 21 roku życia

Wartym odnotowania jest także zamieszczona poniżej konstatacja WAGGGS, że podział **wiekowy służy przede wszystkim podziałowi na zastępy** (nie drużyny). Stopień, w jakim poszczególne grupy wiekowe pracują wspólnie (lub nie) zależy od decyzji danej organizacji.

Age section

An age section sets the parameters for groupings for patrols. An age section can for example be 8 to 11 year olds, 12 to 15 year olds, 16 to 20 year olds, etc. These sections are called by names such as Brownies, Guides, and Rangers. The age groupings are decided by each National Association as is suitable to their educational approach and the society they exist in. According to the approach of the National Associations different age sections may

4 Dobra Szkoła. Reforma edukacji. Najważniejsze zmiany. Pytania i odpowiedzi, <http://reformaedukacji.men.gov.pl>.

5 Obszary rozwoju człowieka oraz rozwój psychofizyczny w podziale na metodyki, <http://hib.zhp.pl/projekty-badawcze/wychowanie-w-zhp/>.

Biorąc pod uwagę zaproponowany powyżej podział na cztery grupy wiekowe Główna Kwatera ZHP widzi dwa optymalne modele funkcjonowania metodyk w podstawowych jednostkach organizacyjnych ZHP.

Pierwszym i pod wieloma względami korzystniejszym dla rozwoju organizacji jest **model zakładający istnienie szczepu, w którym istnieją jednostki zrzeszające osobno zuchy** (gromady zuchowe), **harcerzy** (drużyny harcerskie), **harcerzy starszych** (drużyny starszoharcerskie) oraz **wędrowników** (drużyny wędrownicze).

Drugim modelem, optymalnym dla środowisk, gdzie z przyczyn obiektywnych szczep jest w ogóle (lub tymczasowo) niedostępny jest **istnienie osobno gromad zuchowych i drużyn wielopoziomowych**. Drużyny wielopoziomowe powinny skupiać w zależności od liczebności i wieku członków drużyny: zastępy harcerskie z zastępowymi w wieku starszoharcerskim lub zastępy starszoharcerskie z zastępowymi w wieku wędrowniczym. Istotą modelu jest **regulaminie spotykający się Zastęp Zastępowych**, w którym zastępowi rozwijaliby się poprzez doskonalenie warsztatu zastępowego oraz udział w formach pracy i zdobywanie instrumentów metodycznych przewidzianych dla ich grupy wiekowej.

Opisane powyżej modele są siłą rzeczy schematami, które w prawdziwym funkcjonowaniu środowisk harcerskich nie zawsze mogą (a niekiedy nawet nie powinny) być automatycznie i bezrefleksyjnie stosowane. Główna Kwatera ZHP stoi na stanowisku, że pewne przesunięcia są dopuszczalne (np. istnienie drużyny harcersko-starszoharcerskiej w szczepie lub funkcjonowanie w ramach jednej drużyny wielopoziomowej harcerzy, harcerzy starszych i wędrowników), niemniej nie powinny dotyczyć **podziału na małe grupy, który powinien bezwzględnie odpowiadać podziałowi metodycznemu**.

***

---

⁶ Educational Programme Guidelines, <http://www.europak-online.net/wagggs-educational-programme-guidelines/>.